

theoloog in allen ernst het wonder van Jezus' wandelen op de zee aldus, dat Christus een bijzonder soort van waterlaarzen had uitgevonden, waarop Hij Zich over het water kon bewegen?

Thans echter zoekt men zijn steun in het symbolisme.

Dat is fijner van aard, streelt meer den wetenschappelijkheid en geeft zich niet zoo spoedig bloot voor bespotting.

Evenwel, als men eenmaal het symbolisme heeft binnengehaald, laat het zich niet een ketting aanleggen, die slechts ver genoeg reikt om het wonder aan te tasten.

Het probeert zich uit te leven.

En nu staan er in de Schrift dingen, die hard zijn voor het gevoel.

Weinig, het symbolisme weet raad om ook in dit geval den mensch in het gevele te komen. Thans niet zijn verstand, maar zijn gevoeligheid.

Een proeve hiervan biedt „De Hervorming” van 13 Mei j.l.

Boven het stuk staat: „Judas' rehabilitatie” (oerherstel). Wij geven het hier onverkort.

Terwijl in aansluiting bij de traditie van vele eeuwen de volksopinie over Judas zeer ongunstig is, hebben toch sommigen, wellicht gedachtig aan het „tout savoir c'est tout pardonner”, getracht op het gedrag van den discipel verrader een ander, beter licht te werpen. Zoo zijn er pogingen aangewend, om langs psychologische weg ons Judas' handelwijze duidelijk te maken. Op de schoonste wijze is dit zeker geschied door Tor Hedberg in zijn „Judas, een passiegeschiedenis”. Een boek dat door Marg. A. S. Meijboom vertaald, anno 1891 in ons land verscheen en dat dertig jaar later wederom op de boekenmarkt werd gelanceerd. Anderen hebben Judas gansch en al willen schoon wasschen. Zoo Rosegger, wiens opvatting nog eens in „De Hervorming” van 8 April l.l. door ds. v. Slogteren wordt weergegeven.

Wij stellen ons voor deze twee vragen: primo, neem aan, dat Judas gedaan heeft, wat van hem verteld wordt, mag hij dan daardoor als de verrader van Jezus beschouwd worden? En, secundo, is dat heele verhaal over Judas wel historisch waarschijnlijk en bestaat er niet veel meer reden om het naar het gebied der dichtende fantasie te verwijzen? Het verraad van Judas bestaat enkel hierin, dat hij den oudsten en overpriesters belooft hun Jezus over te leveren en dat plan komt dan tot uitvoering als hij aan de bende in den hof van Gethisemane Jezus aanwijst, door hem een welkomstkus te geven. Wij zullen als dit alles zoo gebeurd is, Judas gedrag niet vergoelijken, maar vragen toch, of die daad van groote betekenis geacht kan worden. Alleen dan, wanneer zonder de handelwijze van Judas het den Joodschen hoofden moeilijk zou zijn gevallen Jezus te grijpen en dat kan toch bezwaarlijk worden aangenomen. Verder rijst de vraag bij ons op, was Jezus zoo onbekend in Jeruzalem, dat aanduiding door een zijner getrouwen noodig is om hem op het spoor te komen? Het verraad van Judas, hoe afkeurenswaardig op

zichzelf, is toch eigenlijk van vrij geringen omvang.

Maar is het verhaal ook historisch waarschijnlijk en brengt ons symbolische verklaring niet dichtbij de waarheid? In Matth. 28:16 wordt wel gezegd: „de elf leerlingen gingen dan naar Galilea”, zoo wordt ook in Marc. 16:14, in Luc. 24:9 en 33 en in Hand. 1:26 gesproken van elf discipelen, maar vers 59 van het Petrus-evangelie luidt: „En wij, de twaalf leerlingen des Heeren, weenden en bedroeven rouw en bedroefd wogens hetgeen gebeurd was, ging ieder heen naar zijn huis”. Hier hebben wij eene traditie voor ons, welke van Judas' verraad niet spreekt. Eigenaardig ook, dat in de Synoptische evangeliën de perikoop over Judas' afval (Matth. 26:14-16; Marc. 14:10, 11 en Lukas 22:3-6) kan worden uitgelicht zonder dat het verband verbroken wordt.

In Matth. 10:4 staat als laatste der discipelen: „Judas van Iskariot, die hem ook verried”. De betekenis van Iskariot is onzeker; waarschijnlijk man uit Kariot, een stad in Juda. Dan was Judas de eenige Judeër onder de leerlingen en de Judeërs hebben Jezus verworpen, verraden, gedood.

Kan dus de traditie niet den stam van Judas in eene gestalte hebben gepersonificeerd en dezen gestempeld hebben tot den verrader van Jezus en hem op de schouders hebben geladen den smaad van een trouwens vrij onbetekenende daad?

De schrijver had voor zijn symbolisme niet eens naar het apocriefe Petrus-evangelie behoeven te grijpen.

In Joh. 20:24 wordt Thomas genoemd een van de „twaalf”, niet van de „elfen”. Maar wordt hier niet een staande uitdrukking gebezigd?

Wat kromme sprongen heeft men niet gedaan om verzachtende omstandigheden voor Judas te pleiten!

En het symbolisme doet Judas ondergaan in den stam van Judas.

Judas is niet dan een symbolische aanduiding van de Judeërs, die Christus verwierpen.

Zoo wil men zich heenzetten over het schijbaar harde woord van Christus: „wee dien mensch, door welken de ergernis komt, het ware hem nutter, dat die mensch nooit geboren ware geweest”.

Zoo keert men de heele Schrift het onderst boven.

Dat dan het symbolistisch gevaar in zijn konsekwenties goed onder de oogen worde gezien.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Critiek op de Christelijke vakbeweging.

II.

In den laatsten tijd is uit eigen kring van meer dan een zijde critiek geoefend op onze christelijke vakbeweging, en niemand heeft dit zoo sterk-principieel gedaan als Dr Nederbragt in zijn bekende Proeve. In het zevende hoofdstuk van zijn „Inleidende beschouwingen”, hetwelk handelt over:

strand. Wel krank en ziekelijk. Wel zwerend en geurloos. Maar toch ze bleef leven. En thans, nu weer de geloofszon haar lentestrallen schoot over de hoogere klasse van ons volksleven... nu wordt die belijdenis weer uit haar schuilplaats naar buiten gedragen, en... vergissen we ons... of is het eerste uitbotten van haar stengels reeds te zien?”

Intusschen verheelde Dr Kuyper niet, dat de eenvoudigen in den lande vaak zonderlinge meeningen aangaande de Schrift hadden gekoesterd. Er waren er, die dachten, dat onze Hollandsche Bijbel, zoo als hij daar lag, uit den hemel was gevallen. De Schriftbeschouwing der rechtzinnigen werd mechanisch.

„Men begon de belijdenis: de Schrift is Gods Woord op te vatten in een zin alsof bedoeld ware: de Schrift heeft tot inhoud een reeks van woorden Gods. Gods Woord werd in woorden Gods veranderd, en daarmee het Woord Gods in zijn diepten zin vernietigd. Men verlaagde het heilig boek der gemeente tot een Koraan der Christenheid... Een aanreiking van woorden, een samenschakeling van bepalingen achtte men den Bijbel, een bonte doormengeling van zedelijke en godsdienstige waarheden, die met volstrekte miskenning van den samenhang, met voorbijzien van het geestelijk organisme der Schrift, op den klank af geciteerd werden, gelijk de advocaat met de artikelen van zijn wetboek pleit. Maar juist daardoor ging dan ook het goddelijk, het eeuwig karakter der Schrift teloor... Er kwam iets bibliolatrisch, iets fetischachtigs en het vergoden van die papieren bladen waarvan men, als het stofgoed van den vlinder, den lichtenden dauwdrop des Geestes had weggeblazen.”

Een samenhangend overzicht van de geschiedenis der Openbaring kon daarom zijn nut hebben. En daartoe wilde de schetsenreeks in dit Bijbel-Album dienen. Haar bewerking door verschillende auteurs zou ongetwijfeld aan het gespiegeld der eenheid schade doen, maar was vooral met het oog op de sterke nuanceering van het gemeentelieven, een krachtige aanbeveling. Juist daardoor kon de gemeente in wijden kring bereikt worden.

Maar nauwelijks was de inleiding verschenen, of vijf der op het titelblad vermelde heeren zonden aan Dr Kuyper bericht, dat ze hun toezegging introkken, aangezien zij zich niet konden vereenigen met de denkbeelden omtrent openbaring, inge-

„Van eenling tot menschheid in de economie”, somt hij niet minder dan tien „gevaaren en bezwaren” op, die in de huidige arbeidersgemeenschap schuilen, of daartegen kunnen ingebracht worden, en dat tiental is:

1o. dat getracht wordt, de groepeerings onder de menschen te doen plaats vinden naar het criterium van het belang, terwijl het criterium van de gemeenschappelijke roeping, welke men heeft, bijv. ondernemers en arbeiders samen, moet beslissen;

2o. dat aan het belang, zooals een groep individuen binnen de meer ideale roepingsgemeenschap dat hebben tegenover anderen in die gemeenschap, wordt hooger betekenis toegekend dan aan het recht, dat in die gemeenschap moet heerschen;

3o. dat dit belang van een groep binnen die gemeenschap eventueel bevorderd wordt ten koste van wat buiten die gemeenschap ligt;

4o. dat in verband met een en ander aan het materiele de voorrang toegekend wordt boven het ideale in de roepingsgemeenschap, maar gaandeweg ook daar buiten, zoodat de geheele levensopvatting vermaterialiseert;

5o. dat er ook reeds materieel genomen, een streven ontstaat, geheel buiten verband met de eigenaardigheden, mogelijkheden, eischen en belangen van de grootere gemeenschap, waarin men leeft;

6o. dat de zelfmacht diensgevolge gaat overheerschen, eerst binnen de roepingsgemeenschap, maar op den duur ook in het geheele leven der betrokkenen;

7o. dat ijver en toewijding geleidelijk te loor gaan en ten slotte zoo min mogelijk gepraesteerd wordt voor zoo groot mogelijke voordeelen;

8o. dat in de roepingsgemeenschap een sfeer van strijd wordt geschapen, die het onmogelijk maakt, gemeenschappelijk en naar ideale opvattingen een roeping te vervullen;

9o. dat het besef der individuen de verantwoordelijkheid, die in eerste instantie zuiver individueel is, naar de gemeenschap, c.q. op de leiders, verlegt;

10o. dat zich leiders opwerpen, die nóch het belang van de grootere gemeenschap, nóch het belang van de roepingsgemeenschap, nóch het waarschijnlijk, het ideale belang van de individuen op het oog hebben, maar slechts eigen belang beoogen, ten bate waarvan ze, tot schade van alle hogere belangen, de betrokken individuen leiden in de richting, die dezen zelf verkozen hebben.

Deze bezwaren, die natuurlijk tegen elke belangengemeenschap, en dies ook tegen die der werkegevers kunnen gelden, al verliezen ze ten opzichte van deze organisatie veel van hun kracht, brengen Dr Nederbragt er toe om den tegenwoordigen vorm van vakvereenigingen te verwerpen, evenals hij ook het stakingsrecht absoluut veroordeelt. Hij wil een anderen weg. De arbeiders moeten tegenover de exploitatiezucht van den patroon op andere wijze hun belangen verdedigen.

„In de eerste plaats, zoo zegt hij, (echter in een ander hoofdstuk over: „De arbeider en zijn positie”),

ving en Heilige Schrift, in die inleiding neergelegd. Met de stelling „de Schrift is Gods Woord” kon men blijkbaar niet meegaan.

Later is gebleken, dat er omstreeds dienzelfden tijd tot een oorlogsverklaring tegen Dr Kuyper besloten was. Het geschiedde ten huize van den toenmaligen Rotterdamschen predikant D. Chantepie de la Saussaye, bij de oprichting van de Protestantische Bijdragen. Dit tijdschrift bedoelde aansluiting tegenover het z.g. repristineerend streven van de „nachtschool”, nu deze in Dr Kuyper een wetenschappelijk gevormd man als woordvoerder had gekregen. Het optreden van Dr Kuyper maakte eendrachtige samenwerking noodig van allen, die de Theologie op den goeden weg zochten te houden, n.l. in ethische richting. Zie Hoedemaker, De Reformatie en de Gereformeerde Kerk, blz. 6; idem, „Op het Fundament der Apostelen en Profeten”, blz. 443; De Heraut 12 Januari 1879.

Van de teleurstelling met dit Bijbel-Album schreef Dr Kuyper later:

„Dat bracht mij het keerpunt in mijn leven, waarbij ik gevoelde, hoe saamstrijden met deze broederen niet ging, overmits er bij het uitgangspunt zelf een kloof tusschen ons gaapte en de autoriteit van Gods Woord tusschen ons lag.” Gedenkboek, 1897, blz. 70.

Na het zich terugtrekken der vijf heeren trok ook Dr Kuyper zich terug van de uitgave van het Bijbel-Album. De uitgever slaagde er toen in Dr A. W. Bronsveld bereid te vinden om het werk voort te zetten.

Ter wille eener juiste beoordeeling gaf Dr Kuyper echter het gecrimineerde stukje afzonderlijk uit onder den titel: „De Schrift, het Woord Gods”. Inzage daarvan doet zien, dat het eer te ruim dan te eng van opvatting was. Zelf verklaarde Dr Kuyper later, dat zijn standpunt tegenover Gods heilig Woord in deze inleiding nog veel te onvast was. Zie De Heraut van 24 November 1878 en Revisie der Revisie-Legende, blz. 27.

Nog in 1921 werd uit deze brochure geciteerd door Ds J. J. Stam, op blz. 12 van zijn Schriftgezag. Practisch Christendom, Serie I, nr. 8. Zie ook Bavinck, Dogmatiek, I, 444; II, 338.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XXXIII.

29. De Schrift, het Woord Gods. Tiel, H. C. A. Campagne, 1870.

Onder nr 25 maakten we melding van het Bijbel-Album, waaraan verschillende hoogleraren en leeraren zouden medewerken. Zij stelden echter als voorwaarde, dat de denkbeelden van den redacteur over de Heilige Schrift niet te eng mochten zijn.

Om dit tot beslissing te brengen schreef Dr Kuyper nu een inleiding, die de stelling bepleitte, dat „de Schrift is Gods Woord” als eenig adequate uitdrukking behoorde te gelden voor de waarheid van den Bijbel.

Rechtvaardig noemde de schrijver het verzet der gemeente tegen de stelling van het halfgeloof, dat Gods Woord niet de Schrift zelve, maar dat in de Schrift Gods Woord is. En hoe ook de mannen der wetenschap getoond hebben tegen die taaheid der gemeente, toch leefde ze nog, ja leefde ze weer op met verdubbelde kracht.

„Die ongezeggenen, die lichtschuiven, ze zijn de schatbewaarders der menschheid geweest. Zooals wij met het fijne plantgewas in den winter doen, zoo deed God met de belijdenis van Zijn Woord. Als de koude anerpender wordt, en vorst te duchten is, nemen wij de potgewassen uit onze tuinen weg, en brengen ze, de trappen af, in het lichtschuw, overwelfde kelderruim. Daar verliezen ze wel hun blad, daar vergeelt wel het groen aan den stengel, daar zweert de stengelknop wel schimmel uit, maar toch... de plant blijft leven. Straks wenkt de lentezon weer. Dan worden ze uitgedragen. En de krank geworden plant herleeft, en door de dorre schel heven bot het jeugdig groen weer uit, om den naakt geworden stam met blad en bloesem te bekleden. Evenzoo ging het met de belijdenis der Schrift. Toen de koude adem van het rationalisme haar met den dood bedreigde, werd ze uit den lichtglans van het maatschappelijk leven weggedragen naar de laagste verdiepingen van ons volksleven. Daar, in die kelders der maatschappij, weerde de natuurlijke levenswarmte de doodvriessende koude van het ongelooft, daar kon de belijdenis der Schrift blijven leven. Wel dor en ver-

is en
van
ding
men
moet
wag
behe
doom
des
bela
bea
ook
tribe
de c
arbe
als
voor
dar
bei
wa
kou
het
ten
wak
niet
(voo

Dr N
de door
belooft
Woord.

2
won
krac
gesd
woe
behe

Deze
Dr N
Woord.

Hij h
vamina
alle vak
verdwij
Schrift.
wil vest
lente buil
van dez
bepaal t
deed te
6:33, en
beroep
hij zelf
bodige
vakactie
om een
Schrift,
autoritei
juist is,
vakactie
nucht h
vullen.
is een
adem n
argumer
lukkig g
dat alle
geschied
ingaat,
van de
Zulk
Zij m
veroorde
Onze
lijke bes
Zij lu
op het
een goe
clustien
zaken, I
telijke v
„princip
berdager
gezichtk
pathie t
deze bij

Daarb
Nog e
bewegin
Er is
in haar
ijverige
meerd j
envijftig
schuldijg
dan nege
stellinge

I.
heid
II.
rede
III
en ju
IV.
bloei
behe
V.
volg
niet

*) J. B
beweging.